

A finnugor népek napja

Hatvanöt évvel ezelőtt Helsinkiben, az I. finnugor kultúr-kongresszus egyhangúlag elfogadta, hogy a rokon nyelvet beszélő népek egymás iránti tisztelete, az együttérzés és a felismert egymásrautaltság szimbólumaként minden év október harmadik szombatját és vasárnapját a finnugor népek napjává nyilvánítsák. A finn, az észti és a magyar tudósok, tanárok e gesztusa a létükben, kultúrájukban veszélyeztetett szovjetunióbeli rokon nyelvű népek iránt felemelő és példaértékű volt egyszerre. Gondjaikat félretéve olyan kis népekhez fordultak, amelyek – úgy tünnek – nemsokára csak a halott nyelvek listáin szerepelnek, s amelyekkel a csak a beszélt nyelv absztraktilódott, spiritualizálódott kapcsolata fog egybe! Aki földézi a 65 évvel ezelőtti hatalmi, társadalmi viszonyokat, az nem csak megérti, de becsülni is tudja e döntést.

A nyelvészek, őstörténészek a tudói annak, hogy az egykor uráli alapnyelvet (nyelvjárásaiban) beszélő népesség – ez csak nyelvrokonság! – vagy 6000-6500 éve megszánt egysége ma már nem kötelez semmire. Pedig ha belegondolunk, hogy ennyi idő alatt a szamojéd szóját, motorit, kojából és kamasz, a finn-volgai merja, muroma nyelvek kivételével a többi még ma is beszélék, értik, élnek vele! – akkor elgondolkodtató az ok. Vajon mit tudhatnak az együttélésről és az identitásörzésről e népek? S mi tudjuk-e ezt? Vajon megértik-e a példa nagyszerűségét, akik tizenöt milliónyian vannak?

Hogy élő hagyomány lesz-e, mit nagyszülőink fontosnak tartottak, az már minket is minősít. Vajon a Reguly Antal Társaság 1500 felhívása, vagy e sorok trójának többszöri megfogalmazott igénye megvalósult-e valahol valamilyen közösségi megemlékezésben? S azt tudják-e a szegedi médiák, közhivatalok vezetői, hogy november 15-én már nem egy „megfoghatatlan” egységre való megemlékezésről beszélhetnek le, hanem a testvérvárosi kapcsolatot (Turku!) is meghatározó évfordulóról: a finn függetlenség kikiáltásának 75. évfordulójáról? Ugye, együtt tudunk érezni, ünnepelni?

ÁRPÁS KÁROLY

*

A Szegedi Magyar–Finn Baráti Kör egyik őszi programjaként november 2.-ra kirándulást szervez Budapestre. A látóvalok között szerepel például a Finn Nagykövetség, és Irmeli Junga fotóművész kiállítása. Jelentkezni lehet dr. Kis Lajosnál a 324 855-ös munkahelyi, és a 319 932-es lakástelefonon, valamint Alexi Jánosnál a 324 044-es, és a 313 012-es telefonon.

AZ ELSŐ MECÉNÁS bérleti előadás október 31-én, szombaton lesz a Szegedi Nemzeti Színházban. Az üzleti élet szereplői foglalnak helyet az általuk bérelt páholyokban, a bérlettel nem rendelkező nagyközönségnek pedig árulják – korlátozott számban – az egyéb helyeket. A műsoron a nemrég nagy sikerrel bemutatott, *Galgóczy Judit*-rendezte Mozart-opera, a *Figaro házassága* – a ma, pénteken este bemutatkozott másik szereplőgárdával, azaz: *Kocsár Balázs* vezényli a szegedi szimfonikusokat, *Felber Gabriella* mv. és *Andrejcsik István* alkotja a grófi párost, Susannát most is, mint a 23-i bemutatón *Vajda Juli*, Figarót viszont *Tóth János* mv. éneklí. Változatlanul *Szonda Éva* az apród. A Marcellina – Basilio páros változott: *Bajtay Horváth Ágota* és *Kovács Hegedűs István* lép fel. Bartolo *Kovári Csaba* lesz, a kertész pedig *Altörjay Tamás*. Barbarina-Fanchette *Merényi Nikolette*, a bírő *Piskolti László*.

Súgólyuk

LENGYEL LÁSZLÓ, a Pénzügykutató Rt. elnök-vezérigazgatója lesz a szombati előadás díszvendége. Mint emlékeztet, a Mecénás bérlet bevezetésének ötlete a kölcsönösen előnyös kapcsolatokra épült: a kultúra és az üzlet nálunk még szokatlan „összeegyeztetésére” ez lesz az első, színház által kezdeményezett kísérlet, amely ugyan sikertelen páholy-árverezési akcióval indult, de szerencsére egyik fél sem veszítette ettől a kedvét. Ha nem is árverésen, de elkelték a páholyok, a Forrás Menedzserklub kapcsolódott az eredetileg is tervezett üzleti találkozó megrendezéséhez, amelyek helyszínéül pedig a színház által üzemeltető Casino ajánlkozott. A szombati első találkozó itt lesz, délután 5 órától, amelynek szponzora a Budapest Bank Rt. A Lengyel Lászlóval szervezett beszélgetés után a színház vezetősége

Istentisztelet a reformáció ünnepén

Október 31-én, szombaton este 6 órától a szegedi protestáns felekezetek közös reformációi istentiszteletet tartanak a Kálvin téri református templomban, a reformáció 475. évfordulóján. Igét hirdet: *Gyarmati István* evangélikus lelkész. Előadást tart Reformáció Erdélyben címmel *Molnár János* református lelkész, a JATE egyetemi könyvtár munkatársa. Közreműködik a szegedi baptista gyülekezet énekkara.

Történelmi vetélkedő

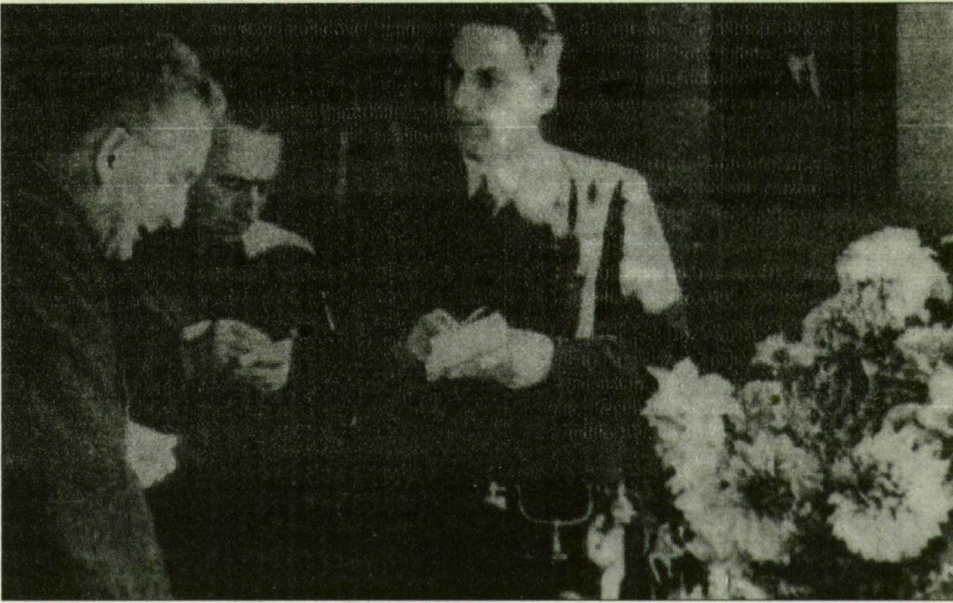
A Törmörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola a Törmörkény-napok alkalmából történelmi vetélkedőt szervez általános iskolás csapatoknak. A vetélkedő témája: a délvideki magyarság története az I. világháború kezdetéig. E téma felölelné a legjellegzetesebb művelődéstörténeti, eszméletörténeti, életmód-történeti elemeket. Felhasználható irodalomként jelöltek néhány alapvető lexikális adatot tartalmazó könyvet, valamint a Honismeret, Rubicon, História folyóiratok megfelelő cikkei. A versenyben iskolánként három fős csoportok indulhatnak. A vetélkedő december 17.-én délelőtti fél 9 órakor kezdődik a gimnázium tornatermében.

pohár pezsgőre várja a mecénásokat, este 7-kor pedig jön Figaro...

A FIGARO egyébként legközelebb november 3-án megy, akkor ismét *Molnár László* vezényel, s a bemutatón az egyik legteljesebb alakítást nyújtó *Vámosy Éva* éneklí a grófné szolamát. Itt hívjuk fel a közönség figyelmét, hogy tekintettel az előadás időtartamára, a novemberi Figaro-produkciók a szokástól eltérően fél 7-kor kezdődnek.

NEMZETKÖZI KULTÚRBÖRZÉN volt a Szegedi Balett, Svájcban. Pontosabban: *Juronics Tamás* művének, a „Szárítókötélnek” a szereplőgárdája. Az utazást finanszírozó rendezők azzal a céllal hívták meg különböző országok táncgyűjtéseit, hogy bemutatóik alapján kiválaszthassák, kiket látnának szívesen későbbi vendégszereplésekre. A szegedieknek határozottan sikerük volt, úgyhogy lehet várni a meghívólevelet...

SÜLYOK

FOTÓ: LIEBMANN BÉLA

Újságírók Szent-Györgyi Albert dolgozószobájában a hír érkezését követően.

Ötvenöt éve történt

Nobel-díj Szeged tudósának

Hazánk 1937-ben, Szent-Györgyi Albert kintetésével került be hivatalosan a Nobel-díjas nemzetek sorába. A nagy tudományos siker híre bejárta az egész világot. Az érdeklődés a magyar tudományos életre, a Tisza-parti egyetemre és Szeged városára irányult.

Szent-Györgyit ekkor még magános tudósként ünnepelték. Iskolateremtő ereje csak később bontakozott ki, midőn fiatal munkatársai itthon és külföldön egyaránt a tudományos élet élvonalába kerültek. A közéleti, a haladást képviselő, modern tudós képe is csak ezután domborodott ki. Ünneplése mégis országos és lelkes megmozdulás volt, a nemzet önmagát tisztelte benne.

1937. október 28-án a stockholmi Karolina Intézet az orvosi Nobel-díjat Szent-Györgyi Albert szegedi egyetemi tanárnak ítélte oda. Az erről szóló távirat magyar fordítása:

„Stockholm, 1937. október 28.

A Karolina Intézet tanári kara mai ülésén elhatározta, hogy az ez évi orvostudományi Nobel-díjat élettani és orvostudományi működéséért Önnek ítéli azokért a felfedezésekért, amelyek a biológiai égési folyamatokra vonatkoznak, különös tekintettel a C-vitaminra és a fumársav-katalysisra. Gunar Holmgren, a Karolina Intézet rektora.”

A távirat megérkezése előtt Szent-Györgyi Albert telefonon kapott értesítést a díj odaítéléséről az éppen Stockholmban tartózkodó és a Karolina Intézetben kutatást végző barátjától, *Beznák Aladártól*, a budapesti egyetem élettani intézetének igazgatójától. Szegedre későn este érkezett meg a hír, amely pillanatok alatt terjedt el a városban és nagy lelkesedést keltett. A Tisza Szállóban éppen *Szigeti József* hegedűművész tartotta hangversenyét, amelyen megjelent a város zeneszerető közönsége. A hangverseny szünetében terjedt el a nevezetes esemény híre. Olyan izgalom támadt, hogy mindenki csak arról beszélt, és a hangverseny második részében a figyelem megoszlott. A szegedi lapok munkatársai fél tíz körül keresték fel Szent-Györgyi professzort Rudolf tér 14. szám alatti lakásán.

„Este fél kilenc órakor – mondta a professzor az újságíróknak – megszólalt a telefon, Stockholm jelentkezett és hivatalosan közölték velem, hogy az orvosi Nobel-díjat nekem ítelték oda. Letrhatalan volt az örömem. Azután több tudós és a stockholmi lapok szerkesztősegei kerestek... Azt feltétlenül írja meg a szerkesztő úr, hogy a szegedi paprikának is része van abban, hogy a vizsgálatok sikeres befejezést nyerhettek...”

Életemnek talán a legboldogabb pillanatához érkeztem el, mert jól tudom, hogy egy kutatót életében csak egyszer érhet ilyen öröm. A döntés részleteit még nem ismerem, de azt hiszem, hogy a C-vitaminra vonatkozó kutatásaim eredményeként részesültem ebben a nagy kitün-

tetésben. Tíz esztendő óta dolgozom egyetlen problémán és közben több érdekes adatra bukkantam. Jelöltje már többször voltam a Nobel-díjnak, de a bizottság eddig nem tartotta elég méltónak munkámat és az eredményeimet a kintetésre. Hogy mi a tervem, a jövő programom? Tovább dolgozni. A további kutatásokra ez a tekintélyes díj most már anyagi lehetőséget is biztosít, aminek az én számomra óriási jelentősége van.” (Délmagyarország 1937. okt. 29. 1–2.)

Október 29-én már a kora reggeli órákban valóságos búcsújárás indult az Orvosi Vegytani Intézet Dóm téri épülete felé, hogy köszöntsék a munkahelyére érkező Szent-Györgyi Albertet. A reggel tartott rendkívüli egyetemi tanácsülés szünnapot adott az ifjúságnak, amely a nagy esemény hírére nem is gondolt az előadások látogatására, és a Dóm téren gyülekezett.

A főispán október 30-ra kisgyűlést hívott össze Szent-Györgyi Albert díszpolgárrá választása ügyében. Részlet az elnöki megnyitóból:

„...Szent-Györgyi professzornak ez a kitüntetés nekünk, akik őt közelebből is ismerjük és tudományos munkásságát figyeljük, nem meglepetés, hanem megelégedett konstatació annak, hogy a tudományos eredmények jutalmazására alapított ez a legnagyobb nemzetközi díj ezúttal arra valóban legérdemesebb tudósunk jutott. Mi büszkén állapítjuk meg, hogy Szent-Györgyi Albertet nem a Nobel-díj tette az egész világ előtt híressé és megbecsültté, azaz tették őt már régen, világszerte csodált felfedezései... Különös öröm nekünk szegedieknek, hogy a mi tudós professzorunkat érte ez a megbecsülés, aki a mi áldott földünk zseniális terményéből termelte ki az emberiség javát szolgáló vitamint... A polgármester úr a várost ért öröm kifejezésekként a városháza tornyára a lobogókat felhúztatta. Foglalkozunk továbbá annak előkészítésével, hogy a város közönsége tiszteletének méltó formában adjon kifejezést...”

Szent-Györgyi Albert a díszpolgári oklevelet a város polgármesterétől a következő szavakkal vette át:

„Mély megilletődéssel veszem át ezt az oklevelet, mellyel engem a város szeretete és nagylelkűsége a legmagasabb polcra emelt, melyre város polgárát emelheti. A díszpolgárság külső jele annak, hogy elértem a legmagasabb kitüntetést, amit ember életében elérhet: polgártársaim szeretetét. Mindig azt hittem, hogy a legtöbb, amit ember elérhet, az egy tisztességes sírhely. De nekem a sors ennél sokkal többet juttatott: egy helyet polgártársaim szívében, akik engem szívükbe zártak éppúgy, mint ahogy magam is már rég szívembe zártam ezt a várost.”

SZABÓ TIBOR

Kutató gyermekorvosok ülése

Tíz percben is értik egymást. A kívülálló szemében talán ez a legelső megszívlelendő észrevétel a magyar kutató gyermekorvosok első országos tudományos ülésén. A Szegedi Akadémiai Bizottság székházában tegnap délelőtti két napos konferencia kezdődött, amely a szűk időtartam ellenére 42 tudományos beszámolót, tömörített téma- és eredményismertetőt tartalmaz az ország legkülönbözőbb gyermek gyógyintézményeiben folytatott kutatásokról, gyógyászati, klinikai kísérletekről. Összeszközt team benyomását keltette a hazai kutató gyermekorvosok konferenciájának nyitánya, holott ez az első, hagyományteremtő szándékkal szervezett ilyen jellegű fórum. Az alig néhány percesre szorított ünnepélyes megnyitón is mintegy célratörő tételmondatok hangzottak csupán el a SZOTE vezetőitől, rangos gyermekgyógyász-professzoraitól.

A Magyar Gyermekorvosok Társaságának főtükára, dr. Gyurkovits Kálmán professzor azt hangsúlyozta, hogy az eddigi bilaterális, ma-

gyar-olasz, magyar-osztrák kutatói tanácskozások sikerei után a hazai rendszeres találkozók szervezése alapvető, s ezekkel párhuzamban kiterjedtebb, regionális nemzetközi tudományos ülések szervezése a célszerű. A SZOTE Gyermekklinika igazgató professzora, dr. Pintér Sándor kérdésünkre elmondta, hogy természetszerűen a magyar kutató gyermekorvosok eddig is részt vettek tudományos fórumokon, amelyek szaktudományi jelleggel foglalták magukba a gyermekorvosi kutatási területeket. Nagyon fontos azonban az együttgondolkodás érdekében, a mindennapi gyakorlatlalt és az oktatással párhuzamban végzett tudományos tevékenység serkentése jegyében a rendszeres találkozás. Kiemelt témakörök nincsenek, de egyaránt fontos a gyermekorvosok kutatómunkájának bármely irányú lényegi eleme, mert azok kölcsönhatással lehetnek a problémamegoldó gondolkodásra, kísérleti módszerekre.

B. P.

Vetélkedők középiskolásoknak

Radnóti eredmények

Idén már a kilencedik alkalommal rendezték meg a Bugát Pál Országos Természettudományi Vetélkedőt. A budapesti elődöntőn résztvevő 43 középiskola csaknem négyszáz tanulója közül 16 háromtagú csapat jutott a gyöngyösi döntőbe. A biológia, kémia, fizika, számítástechnikai ismereteket számonkérő vetélkedésben a Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium diákjai kiugróan színvonalas teljesítményt nyújtottak:

valamennyi dobogós helyezéshoz ők jutottak.

Az első helyen a Krajcsóvicz Zoltán, Juhász László, Zrupkó Ferenc és Varju Katalin, Jancsó Attila, Kukovecz Ákos összetételű két csapat testvériesen megosztott.

A dobogó harmadik helyén a Kiss János, Kelemen Z. Gergely, Egedi Péter összeállítású csapat végzett. Az iskola további két induló csapata is az előkelő hatodik, illetve nyolcadik helyezést érte el.

Retorikai verseny

Holnap délelőtti 9 órakor kezdődik a Deák Ferenc Gimnázium színháztermében az I. Megyei Deák Középiskolák Szónoklati Verseny, melyet a gimnázium, és annak Dugonics András Tollforgató Társasága rendez. A nyilvános retorikai vetélkedő nyitja meg a szegedi Dugonics András Társaság centenáriumi ünnepségso-rozatát.